A KALVIN-TÉRI SZÖKŐKÚT.

Ybl Miklós terve szerint.

főzetik. A vizet le kell tölteni s a gombákat jól kinyomni. Azok a kutyák, melyek a vizből ittak, néhány óra alatt eldöglöttek, míg azoknak, melyek a kifőzött gombát ették, kutyabajuk sem történt, s jóllehet hónapokon keresztűl e gombával tartották őket, nem hogy bajuk történt volna, de még meghíztak.

Szibériában e gombát a nyári hónapokban gyűjtik s szárítás végett felfüggesztik. A ki élvezni akarja, azaz magát elbóditani, az egy ily gombából pilulát készít s azt egyszerre lenyeli, a nélkűl, hogy megrágná. Egy óra mulva beáll a hatás. Először jókedve kerekedik az embernek tőle, aztán széles kedvű, szilaj, kicsapongó lesz; később szédülés környékezi, de a mellett jó kedve nem hagyja el. Az illetőnek veleszületett hajlamai fokozódnak. A tánckedvelő csodálatos ugrásokat tesz, az énekes folyton énekel, a fecsegő minden titkát kifecsegi, a bohóc arcfintorgásokkal mulattatja környezetét. Aztán összezavarodnak a fogalmak agyában s teljes kábulás vesz rajta erőt: a bódító szerek hatása teljes erővel lépföl rajta. Végre álom vesz erőt rajta, de a hová mi, kegyes olvasóm, nem követjük. *M. P.*

Egy 1848/9-iki honvéd naplójából.

Történt a magyar szabadságharc második évében, 1849 január hó 5-én, midőn Windischgrätz herceg tetemes hadával Magyarország fővárosába bevonúlt.

Röviddel ezelőtt Schlick gróf tábornok jelentékeny hadtestével Galiciából előre nyomúlva, átlépte a felsőmagyarországi határt, és miután az útjában álló kevés és gyönge magyar csapatokat visszaszorította, Eperjes felé folytatá útját.

Ekkor sebtiben miskolci Mészáros Lázár tábornok vezénylete alatt egy teljesen ujonnan szervezett csapatokból álló hadtestet állítottak föl, azon merész küldetést bizván reá, hogy a Schlick-féle hadtestet — ha nem is tönkre tenni — de legalább további előrenyomulásában minden áron megakadályozni igyekezzék.

Ezen ujonnan szervezett hadtest tőle kitelhető lelkiismerettel felelt meg nehéz föladatának, a mennyiben a Kassáról Miskolc felé előre nyomuló Schlick-féle ellenséges hadtestet egy hat órai ütközettel annyira sikerült sakkban tartani, hogy Schlick jónak látta csapatait hátrafelé összpontosítani és visszatérni utolsó kiindulási pontjára, Kassára.

Windischgrätz herceg, hogy a Schlik-féle hadtesttel az összeköttetést helyreállítsa, Pest városába történt bevonulása után azonnal kiküldé Miskolc irányában a Schultzig-féle hadosztályt, minek természetes következménye az lett, hogy Mészáros tábornok — nehogy arcban és hátban megtámadtassék — Tokaj irányában egy szárnymozdulatot vitt véghez.

Miután ekkép már a Schulz-féle hadosztály és a Schlick féle hadtest közti összeköttetésének mi sem állott útjában, az csakugyan helyre is lett állítva, úgy, hogy ezen gyarapodás folytán a Schlick-féle hadtest 12—14000 embert számlálhatott.

Az ellenséges hadosztályok egyesülése után Klapka tábornok, ki időközben a Mészáros-féle hadtest parancsnokságát átvette, hirűl vette, hogy Schlick tábornok Tokajon át Debrecenbe szándékozik menni, hogy az ott ü ésező magyar kormányt — ha el nem is fogja — de legalább szétkergesse. Ehhez képest Klapka tábornok ez időtől fogva a Tisza mellett őrséget képezett és nem egy heves ütközetre adott okot a Tisza folyón való átkelés Tokaj mellett, melyekben csodálatos módon rendszerint Klapka maradt győztes.

Épp ez időtájban Görgey tábornok a felvidéken vonúlt át és a cs. kir. csapatok szétverése után Branitzkóról Eperjes felé nyomúlt előre.

Most azonban megfordúlt a kocka; Schlick kénytelen volt abbeli szándékáról, hogy Debrecenbe menjen, lemondani, és nehogy Görgey és Klapka kereszttüze közé kerüljön, csapatait Kassánál gyorsan öszpontosítani.

Igy állhattak körűlbelűl a harctéri viszonyok, a midőn azon ritka esemény — melyet elmondandó vagyok — megtörtént.

Miután Schlick tábornok Kassa felé húzódott, elkerülhetlenűl szükségessé vált, őt mint nagy mérvben veszélyes ellenfelet folytonos és éber figyelemmel kisérni, a miért is szakadatlanúl kisebb-nagyobb csapatok küldettek ki szemlére Szikszó és Hidas-Németi felé.

Egy igen derült téli nap délutáni óráiban egy 4 huszár-századból, 10 könnyű ágyúból és 2 gyalog zászóaljból álló csapat vonúlt el e célból a Mád és Hidas-Németi közt elnyúló országúton. A nap éppen lemenőben volt, midőn egy huszár-őrjárat közeledik és lihegve jelenti, hogy az ellenség bal szárnyukon vonúl el és valószínüleg hadállást szándékozik foglalni ellenünk. Egy pillantás a balszárny felé meggyőzött bennünket a hír valóságáról; Schlick csapatjai tőlünk alig 6—700 lépésnyi távolban csakugyan elvonúlni látszottak; minden kisebb-nagyobb csoport, sőt minden egyes harcos, valamint minden ágyú tisztán kivehető volt.

Most elérkezettnek látszott a pillanat, hogy a gondtalanúl tova haladó ellenséget megtámadjuk és szétverjük, a miért is a gyalogság gyorsan átkelt az út melletti árkon, és harcvágytól lelkesülve az ágyúkat a szó szoros értelmében azon átemelte. De alig hogy csapataink ütközetre készen állottak, a nap utolsó sugarai is elnyugodtak, és legnagyobb bámulatunkra az ellenség mintegy varázsütésre — eltünt. Tableau!

A harcvágytól égő huszárok a bal szárnyon emelkedő 2 dombot megkerülték és tévedésből mint ellenségek egymásra tüzeltek, s csupán csak csodás véletlennek köszönhető, hogy két könnyű sebesülésnél nagyobb baj nem történt, valamint hogy a beállott sötétség miatt egy hevesebb roham elmaradt.

A talány csakhamar meg lett oldva, mert biztos értesülésünk szerint Schlick tábornok csapatjaival épp akkor a mienkhez hasonló czélból, csakhogy tőlünk $2^1/_2$ mérföldnyi távolban, velünk párhuzamos irányban Szikszótól Miskolc felé vonúlt el, és az előbb látott csalóka tünemény nem volt egyébb, mint: — délibáb!

KÉPEINKHEZ.

Erdei tó Norvégiában.

(Képpel a 436. lapon.)

Csöndes alkony szállt le a csöndes vidékre. A távoli hegyek ormait elfödte a homály, a köd, a sötét fenyvesek az est sötét fátyolával összeolvadtak. De még a völgyben nem terjedt el a homály. A tó tükrén még megcsillannak a habok, majd az utolsó sugár is elhal rajta s a zöld hullámok sötéten hömpölyögnek a mohos sziklák közt. A partokat fenyőfák szegélyezik, évszázados fenyőfák, melyeknek árnya mélyen lehajlik a csendes tó vizébe, ringatózva a hűs hullámokon. Fejsze nem érte derekukat, ha elrothadtak, összedűlnek, lehullanak a partra, vagy beleomlanak a tóba, felrezzentve a vizi madarakat.

Ilyen csöndes, nyugodt élet van a vadregényes Norvégia hegyi tájain. Ha az ember valami lelkemelőt, nagyszerűt s a természet pompájának különféleségét akarja látni: hegyvidékeket keres föl, s ha ezek közt olyant akar föltalálni, mely nem döbbenti meg az embert, mint a havasok égbe nyúló, hótól csillogó rideg ormai, hanem valami lenkölt hangulatba akarja ringattatni magát: keresse föl Norvégia fenyveseit s ott meg fogja találni, a mit lelke óhajt. Háborgó lelkű, nyugtalan vérű, ember és világban csalódott lelkek ide jöjjenek megpihenni, megnyugodni s üdülni vagy feledni. Ha a természet megragadó bája nem is üditi föl tépett lelküket, elfeledteti a világ csalfaságát, ezer baját és minden hiúságát.

Hazatérés a havasokról.

(Képpel a 437. lapon.)

Bealkonyodott. A hegyek közt hamarább köszönt be az est, mint a rónán, melynek végtelenjében, mint egy beláthatatlan tengerben, merül el a nap. A hegyek közt, ha egy bérc mögé letünt fényes korongja, az innenső részen beáll az alkony, a csendes est egyszerre terjeszti fátyolát a hallgató vidék fölött.

A sziklák meredekjén, szédítő mélységek fölött, borzalmasan kiugró szikla-erkélyeken, hol a moh zöldel és a havasi rózsa virul, legelget a nyáj kora hajnaltól késő alkonyatig. De nem éjszakáz künn, mint a szép alföldi rónákon, mert könnyen megeshetnék, hogy egy-egy álmos birka leszédülne alvás közben a sziklaról s a nyáj eltévedne.

Érdekes nézni, mint hajtják alkonyat táján haza a nyájakat. Egész vándorlás. Hosszú egyenes vonalban léptetnek egymás után, mert néha oly szűk a hegyi ösvény, hogy alig fér el egymás mellett két pára, s ilyenkor megszorúl a menet s van nagy bégetés, mekegés, bőgés a szűk hegytorkolatban.

Mikor aztán hazatérnek, elérték a csendes lakot, s a nyáj aklában pihen, kerődzve még a hegyeken legelt illatos füvön, akkor megpihen a pásztor is, mert máskora reggel fáradságos, megszokott munka várja.

A Kalvin-téri szökőkút.

(Képpel a 440. lapon.)

Az első hazai takarékpénztár áldozatkészségéből nemsokára a főváros oly díszt nyer, melylyel még eddig nem dicsekedhetett, mely nagyban fogja emelni a főváros egyik legszebb terét, a Kalvin-tért, hol a takarékpénztár egyik pompás négy emeletes épülete büszkélkedik.

Olvasóink bizonyára emlékezhetnek arra, hogy e minden nemes célnál buzgólkodó társulat néhány évvel ezelőtt pályázatot hirdetett egy, a Kalvin-téren állítandó szökőkútra, melynek költségeit a takarékpénztár viseli. A pályázatra legkiválóbb építészek küldtek be terveket, melyeknek legkitünőbbike az Ybl Miklósé volt. E terv szerint készűl tehát a Kalvin-téri szökőkút, melynél szebbet kevés külföldi nagyváros mutathat föl.

Arra is sokan emlékezhetnek, hogy e kútnak még egy kiváló része lesz s ez a medence, mely egy ezer mázsás kőből készűlt, s melynek a budai hegyekről való áthozatala heteken keresztűl szóbeszéd tárgya volt.

De legjobban látják tisztelt olvasóink a kút nagyszerűségét azon képből, melyet jeles fametszetben bemutatunk. A kik a fővárosban laknak, bizonyára első dolguk lesz a kutat megtekinteni s a kik vidékről rándulnak föl, nem fogják elmulasztani, hogy e szép és jeles alkotásban gyönyörködjenek.

A falu hőse.

(Képpel a 441. lapon.)

Minden falunak van egy első legénye, a kinek több szabad, mint másnak, a kibe több leány szerelmes, mint másba, a ki több menyecske ablakán kopogtathat be, ha férj uram nincs otthon, mint más. De e sok szabadalomért aztán meg is kell szolgálnia. Sok szolgálatot kell neki tenni az egész falunak. Az ő kötelessége a vőfély tiszte, a mi eléggé terhes hivatal, mikor vagy csak háromszáz pár rigmust kell megtanulnia, az egyéb ünnepi aktusokat nem számítva. Az ő kötelessége legelőször sikra szállani, ha a falu legényeinek becsülete úgy kivánja s megküzdenie, akár a tüzes sárkánnyal, akár egy regimenttel. Nem irják elő neki a parancsolatokat, annak tudata, hogy mindezt teljesítenie kell, beléje van oltva, vele született. Ideje akkor jár le, a mikor megházasodik. Akkor vége mindennek. S ha még akkor is folytatná, minden visszájára üt ki. A menyecskék kiseprűznék, a leányok kinevetnék, ha utánok járna, a kocsmázásnak az lenne a vége, hogy korhelynek hívnák, a kötekedés pedig azzal, hogy tulajdon vérei, földiei, kik azelőtt háta mögött álltak, most azok döngetnék el s a legénykedést házi perpatvar követné. Azért ha már belement az igába, olyan lesz, mint a többi.

De míg a legényélet tart, addig ő a falu szemefénye, addig ő nebántsvirág, a kiért az asszonyok, meg férjeikkel is összekapnak.

Ilyen első legény, egy falu hőse van föltüntetve a mai képünkön, mely nagy művészünk, Munkácsy Mihály híres festménye után készűlt.

A nagy kocsmában vagyunk. Tele van az ivó, nem mintha Mózsi zsidónak új bora jött volna, hanem mert nagy előadás foly az alacsony, de tágas helyiségben. Egy messziről jött ember vetődött a faluba, valami talján csepűrágó, annak a bűvésznek párja, a ki azt mondta egyszer:

„Sanzsirozok kenderkócot
Debrecenből Vályiba,
Kezeim közt vadrucából
Gyöngytyukká lesz a liba.

Ez a talján azonban egyebet is tudott. Lenyelte a kardot az asszonynépség szörnyűlködése közt, galambot röpitett a harangozó süvege alól és Sári néni kötényе alól fekete macskát húzott ki. Kenderkócot nyelt el és szinselymet húzott ki a száján. Legvégűl jött a legérdekesebbje. Vasgolyókat hajgált a levegőbe, egyszerre hármat és egyet se ejtett el. Legeslegvégűl pedig fölszólította a falu legerősebb legényeit, hogy keljenek vele birokra, a ki őt földhöz vágja, az kap egy ezüst órát.

Elő is lépett egy pár legény, de úgy hányta földre őket, mint a lapdát, utoljára már senki sem vállalkozott s a talján nagy büszkeséggel nézett szét a parasztok sorai közt nagyokat fújva, mint az árendás kovácsának fuvója. Ekkor állt ki a falu első legénye. Fölgyüri borjuszáju ingujját, látszanak a hatalmas izmok, megfeszűlnek az erek a karján. Ennyit beszél a kép, de többet sejtet. Látjuk őket összemenni s hosszas dulakodás után, mint